

Nils Erik Villstrand

Språkmöten i en förmodern kontext

I vår egen tid är vi i hög grad det språk vi talar, den koppling människor gör mellan språk och identitet är stark. Men har det alltid varit så? Kan det se ut på ett annat sätt i en annan tid? Utgående från framförallt förhållandena i Finland som en del av det svenska riket och med utblickar till resten av Norden diskuterar jag i mitt föredrag språk som kommunikation och språk som identitet i ett förmodernt samhälle. Jag kommer att ha mycket mer att säga om det förra än det senare.

Språk som kommunikation är intressant att utforska och diskutera historievetenskapligt i *horisontell* kommunikation – den mellan människor inom samma sociala skikt. De tidigmoderna städerna – också de som var små – utgjorde arenor för många olika språkmöten. Viborg har getts en exklusiv nimbus av en mångspråkig stad, det var den förvisso, men den var på inget sätt unik. Det brukar hävdas att det fanns en språkgräns mellan finsk- respektive svenskspråkiga byar och socknar. Jag kommer att ifrågasätta språkgränsbegreppets användbarhet och vill försöka övertyga konferensdeltagarna om det mer rimliga att tala om kontaktzoner mellan två språk.

Att majoriteten av befolkningen talade ett språk medan överheten i sin kommunikation med undersåtarna använde ett annat präglade förhållandena i det förmoderna Finland. Det här var inget unikt drag men därmed är problematiken på inget sätt mindre intressant. Snarare tvärtom – Hur fungerade kommunikationen mellan överhet och undersåtar i bägge riktningarna i ett sådant samhälle? Och vilken roll spelade det faktum att det skriftliga ordet bredde ut sig i detta *vertikala* umgänge? Stod en finskspråkig bonde i svagare gentemot sin överhet än en svenskspråkig? Det jag ämnar ta upp kan lämpligen presenteras som en berättelse om allt stridare strömmar av kungörelser i den ena riktningen och suppliker i den motsatta.